

Slutrapport tillsynsprojekt inom hälsoskydd - Kemikalier i förskolor 2015-2016

Bakgrund

Förekomsten farliga kemikalier i vårt samhälle är något som uppmärksammas allt mer. Det är ett ämne som berör alla och inte minst när det kommer till våra barn. Barn och unga är särskilt känsliga för exponering av farliga ämnen. Detta beror på att deras kroppar är under utveckling, en utveckling som är beroende av hormonella system som kan påverkas av farliga ämnen. Barn är även naturligt mer exponerade än vuxna eftersom de, proportionellt till sin kroppsvikt äter, dricker och andas mer. De har också ett annat beteende genom att de till exempel vistas mer på golvet och gärna smakar på olika saker och material. Den lagstiftning som finns idag är inte tillräcklig för att skydda barnen. Därför behöver förskolorna ha verktyg och kunskap för att kunna minimera barnens exponering för kemikalier i förskolorna.

Syfte/Mål

Detta projekt fokuserar på att öka kunskapen om kemikalier i förskolor, och att genom tillsyn tillsäkra att barn inte kommer i kontakt med leksaker och andra föremål som innehåller skadliga kemikalier i förskolemiljön. Tillsynsbesöken är en del av kommunernas arbete som lokal tillsynsmyndighet över offentliga lokaler och ses som en del av kommunernas strävan att uppfylla miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö.

Genomförande

I projektet har följande kommuner deltagit:

- Norrköping
- Linköping
- Söderköping/Valdemarsvik
- Finspång
- Motala
- Mjölby/Boxholm.

Projektet delades upp i två delar. I den första delen gjordes en sammanställning av befintligt kunskapsunderlag. Utefter det arbetade man fram ett informationsblad till berörda parter så som fastighetsägare och ansvariga på Utbildning. En informationsbroschyr togs även fram som ett stöd till förskolorna med fokus på ”bra att tänka på vid inköp” samt ”tips vid utrensning”.

Under del två har förskolorna i respektive kommun fått ett besök utifrån det arbetsmaterial som tagits fram.

Avgränsningen i projektet har varit leksaker, produkter och möbler. Som minimikrav ska alla förskolor rensa bort de så kallade ”fyra värstingarna” vilka är följande:

- Avfall som används som leksaker: exempelvis gammal elektronik eller byggmaterial.
- Felaktiga användningsområden: saker som används till annat än vad det är avsett för exempelvis ”vanlig” färg som används som ansiktsfärg eller plastgolv som används som bullerdämpande material på borden.
- Mjuka, halvmjuka eller kladdiga plastleksaker
- Parfymerade leksaker

Kommunerna har efter de olika förutsättningarna valt att lägga upp projektet på det vis som passar dem. Nedan presenteras kort hur kommunerna valt att lägga upp arbetet:

- I Norrköping har hälften av alla förskolor hunnit få ett tillsynsbesök enligt projektet.
- I Linköping började Utbildningskontoret arbetet med giftfria förskolor för några år sedan. De har tagit fram broschyren ”vi rensar” och haft utbildningar för samtliga förskolor. Miljökontoret har följt upp om förskolorna tagit del av informationen och påbörjat utrensningen.
- I Söderköping/Valdemarsvik har samtliga förskolor fått ett tillsynsbesök enligt projektet.
- I Finspång har miljökontoret tillsammans med sektor barn och utbildning hållit föreläsningar kring Giftfri förskola. Detta eftersom man arbetar med att implementera ett medborgarförslag om Giftfri förskola. Miljökontoret kommer att genomföra inspektioner på förskolorna igen om två år och då kommer troligtvis fokus ligga på Giftfri förskola.
- I Motala har bildning själva valt att arbeta med giftfri förskola och tagit fram en handlingsplan. Miljökontoret har börjat besöka förskolorna utifrån projektet med giftfri förskola.
- I Mjölby/Boxholm har samtliga förskolor fått tillsynsbesök enligt projektet. Tillsynen utfördes i samband med ordinarie tillsyn om egenkontroll. Det gjorde att kemikalietänket kunde vävas in i det sammanhanget.

Diskussion och Slutsats

Kommunerna har kommit olika långt i arbetet med att fasa ut kemikalier från förskolorna. I detta projekt har vi i de fall arbetet inte redan påbörjats, börjat uppmärksamma förskolorna och spridit lite kunskap inom området genom vår tillsyn. Personalen på förskolorna har även gett positiv respons på vår tillsyn under projektets gång då detta hjälper dem i deras arbete med att fasa ut kemikalier i förskolorna. Detta är dock en politisk fråga som behöver lyftas för att ge effekt i kommunerna. Det är fördelaktigt om Utbildning, miljökontoren, upphandling med flera, samverkar i dessa frågor då alla har sina ansvarsområden samt kunskaper som alla kan dra nytta av.

Samtliga kommuner planerar att fortsätta arbetet med Giftfri förskola inom den ordinarie tillsynen och att följa upp det påbörjade arbetet. Det finns även behov av att utveckla tillsynen till områden som till exempel utemiljön, möbler, städprodukter och metoder.